POSUDEK
na diplomovou práci
Nadzeyi Nadykta
na téma: *Úzus předložek v češtině a ruštině*
na podkladě paralelního korpusu

Předložená diplomová práce je věnována problematice, která se na první pohled může zdát dostatečně prozkoumaná, avšak uvedené teze poukazují na to, že v popisu předložek (jak z hlediska vnitřně jazykového, tak i komparativního) jsou četné mezery. V tomto ohledu existuje celá řada otázek, na které se odpověď nehledá snadno. Především jde o rozsah třídy předložek jako takové v různých jazycích. V současné době nelze soubor předložek daného jazyka přísně vymezit a kvantifikovat: tyto informace se neuvádí ani ve slovnících, ani v odborných studiích věnovaných dané problematice. Další otevřenou otázkou je odlišení homonymie nepůvodních předložek a plnovýznamových slov, které vystupují s předložkami, a mimo jiné valence přejatých slov, zejména předložek.

Diplomantka si zvolila poměrně náročný úkol: podat komplexní popis českých a ruských předložek z hlediska strukturního, sémantického a funkčního.

Své závěry autorka podkládá materiálem z ruského a českého korpusu. Tato metoda se v poslední době široce uplatňuje ve vědeckých pracích, zejména z oboru lingvistiky a literární vědy, ale také pedagogiky a translatologie.

Diplomová práce se skládá ze tří kapitol. První kapitola *Charakteristika prepozičního systému současné češtiny* je věnována českým přeložkám, druhá kapitola *Ruský prepoziční systém ve srovnání s českým* je zaměřena na popis ruských předložek. Diplomantka precizně dodržuje postup výkladu: první a druhá kapitola diplomové práce tvoří přehledný a systematický úvod do zkoumané látky a podávají přehled o problematice výzkumu daného slovního druhu.

Práce zdůrazňuje významnou úlohu prepozic v jazykovém systému. Podceňování významu předložek může vést k nepochopení funkcí pádového systému. Autorka upozorňuje na nejednoznačnost problematiky předložkového systému, a ve shodě s tím některé aspekty jejího výkladu můžeme považovat za sporné. Především zařazení mezi nepůvodní předložky takových struktur jako *глядя по* a *смотря по* (s. 45), *лицом к лицу* (s. 56), *под названием* (s. 57), *в надежде* (s. 57), *по подозрению в* (příloha 5b) ad. Z hlediska ruského jazykového systému nelze plnovýznamové jednotky považovat za desémantizované pouze na základě toho, že se zmíněné konstrukce často reprodukují v kontextech zastoupených například v ruském korpusu.

Další zavádějící skutečností je netypické pro ruštinu a češtinu postavení předložky před substantivem v nominativu (viz tak zvané předložky *á la, под названием, по принципу, типа* ad.). Ve shodě se systémem všech nominativních jazyků (indoevropských aj.) nominativ je považován za přímý pád, což vylučuje možnost jeho vystupování s předložkou. Údajně nominativní spojení odráží složité syntaktické vztahy, např. apozice (*книга под названием...*); spojení předložky s členem přejatým z cizího jazyka v podobě frazeologické struktury (například *а-ля фуршет*) nebo klišé, které se váže na určité kontexty a způsobuje částečnou ztrátu sémantického obsahu (*по принципу, типа* ad.).

Vzhledem k intenzivnímu růstu nových lexikálně gramatických jevů v jazycích, který je podmíněn vývojem systémových vztahů lexémů a nemusí odpovídat spisovné normě, nelze některé předpoklady této práce označit ani za pravdivé, ale ani za nepravdivé. V blízké budoucnosti se některé otevřené otázky mohou vyjasnit. V současné době lze jen předpovídat rozvoj nesystémových vztahů v jazyce. O ustálení jednotlivých jevů časem rozhodne jejich frekvence.

Ve třetí kapitole *Úzus předložek v češtině a ruštině* se přístupně a systematicky osvětluje metoda práce s česko-ruským korpusem a zdůrazňují se výhody korpusového výzkumu. Srovnávací analýza úzu prepozic v češtině a ruštině uskutečněná na podkladě korpusových dat přináší poznatky ohledně reálného užití předložek v jazyce, jejich valence – pevné nebo volnější, sémantické samostatnosti nebo frazeologické ustálenosti. Daná práce prezentuje rozsáhlé možnosti korpusu, který je založen na reálných jazykových datech, a tudíž poskytuje možnost sledovat úzus jazykových jevů v reálném kontextu.

Četné přílohy ilustrují zkoumané jevy, odráží podstatu práce a její výsledky. Statistické údaje odvozené z korpusových dat působí dostatečně přesvědčivě. Zvláštní pozornost si však zaslouží některé nedostatečně prozkoumané lexikální struktury, které se v dané práci uvažují jako ruské nepůvodní předložky.

Diplomová práce svědčí o vysoké úrovni lingvistických znalostí studentky, její schopnosti pracovat s jazykovým materiálem a vycházet z odborných zdrojů a o její vědeckém a tvůrčím přístupu k zadanému tématu.

Navrhuji hodnocení výborně.

Ph.D. Loikova-Nasenko T. 30.05.2007